د نړۍ ۷ عجایبي

سرچینه:

بیلابیلې ویب پاڼې

Ketabton.com

ژباړن:

مختار احمد احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ ۷ عجایبي

سرچینه:
بېلابېلي ويبپاڼې

ژبـــاړن:
مختار احمد احسان

کال: ۱۳۸۹ل

د چاپ حقوق د ژباړن سره خوندي دي.

د کتاب ځانګړني:

کـــــتـــــــــاب ::: د نړۍ اووه عجايبې

ســــــرچـــيـــنه ::: ببلابېلې ويبپاڼې

ژبـــــــــــاړن ::: مختار احمد احسان (۱۲)

د ژباړن برېښناليک ::: mukhtar.ehsan@gmail.com

دژبــــاړلــو نېټـــه ::: د ۲۰۰۹ زېږديز کال د ډسمبر مياشت

کمپــــوز او ډيـــزاين ::: پخپله ژباړن

انــلايــن چـــاري ::: لراوبر ډاټ کام – www.Larawbar.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ:

وټولو هغو افغانانو ته چې دهیواد د لرغونو ودانیو ، آثارو او موادو په خوندي کولو کې خپله ونډه اخلي.

مختار احمد احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیــولیک

تقریظ ۷

پخوانۍ اووه عجایبې ۱۰

د منځنیو پېړیو (۱۴۰-۵۰ ع) اووه عجایبې ۱۵

اوسنۍ (عصري) اووه عجایبې ۲۰

۱. چیچن ایتزا - میکسیکو ۲۲

۲. المسیح المخلص - برازیل ۲۷

۳. کولوسیوم – ایتالیا ۳۰

۴. د چین دیوال – چین ۳۴

۵. ماچو پیچو – پیرو ۳۹

۶. پترا – اردن ۴۳

۷. تاج محل – هندوستان ۴۸

سرچینې ۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ

بسم الله الرحمن الرحیم

ګران مختار احمد احسان صاحب، سلامونه

ستا سی ژباړلی کتاب (د نړۍ ۷ عجایبې) چې زما د لیدو لپاره مو رالیږلی وو وکوت. خوښ می سو؛ یو دا، څرنګه چې ددغو عجایبو ځینی ماخپله لیدلی دي نو ماته یې زما زاړه یادونه رایاد کړل. بل داچې، دداسی کتابونو لوستنه ګټور دي. ددغه کتاب د مندرجو عجائبو په لیدو او دهغو په باره کی د معلوماتو له لاري زموږ د وخت خلک د پخوانیو خلکو او واکمنانو عظیم الشان کار او ستر هوډ ګوري چې موږ ته یو درس او ځینی وخت عبرت دی. موږ ګورو چې ځینو واکمنانو د خپل جاه و جلال د ښوولو او د نورو د تعجیزولو لپاره محیر العقوله مانۍ، باغونه او بناوي جوړي کړیدي، ځینو بیا د خپل واک د تلپاته خوندي کولو په منظور د دښمن د راتلو په لار کی لوی او اوږده سنګري دیوالونه وهلی دي، ځینو د خپل دین او چا د خپلی معشوقې سره د بیکچه مینی په ثبوت کی بی مثاله ښکلی معبدونه، قبرونه او مانۍ درولی دي. که ښه ځیر سی ددې ټولو عجائبو د رامنځته کیدو اصلی محرک عشق دی. حضرت رحمان بابا څه ښه وایي:

د همهٔ مخلوقاتو پلار دی دا   دا دنیا ده خدای له عشقه پیدا کړې

هو، دنیا له عشق او محبته پیدا سویده او د پرمختګ راز یې هم په همدې کې نغښتي دي. یو ماشوم د خپل مور و پلار د محبت محصول دي. دغه ماشوم د مور د میني په غیږ کي او د پلار د مهربانۍ تر سیوري لاندي لوي سي، عالم سي، مجاهد سي، قهرمان سي، او د ولس غرقه بیړۍ د نجات ساحل ته ورسوي. شخصیت، عقیده، ټولنه، وطن، امت، انساني ارزښونه، او ... ټول په عشق و محبت لاسته راتلاي سي، ساتل کیداي سي او ځلیداي سي. عشق او محبت د ژوند محرک دي او هغه ته معني ورکوي. عشق دي چي په چا ځان او جهان پیژني. دا عشق دي چي خلک په ظاهره دناشوني او خطرناکه کار و سرته رسولو ته هڅوي او په کوي یې. دا عشق دي چي خلک و قرباني او سربښندني ته وربولي. دا عشق او محبت دي چي د آزادي د لاري یو مجاهد په تش لاس د یو لوي بیرحمه وسله وال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواک پر ټانکونو په خوشحالي ورزغلوي او د باروتو و اسکت په اغوندي. دا عشق دی چی د نړۍ ډیر عجایب او محیر العقول یادګارونه یې منځته راوړیدي د کوم چی تاسی څو نمونی راټولی کړیدي.
د دغه کتاب مطالعه نوی نسل ته ښئي چی که څوک د ځان، ټولنی، امت او انسانیت جوړونه، ښیګڼه او غوړونه غواړي نو په کار ده چی د پوهی څنګته په ځان کی عشق پیدا کړي. عشق عجایب او په ظاهر ناشونی اسانوي.

تاریخونه دي جوړ کړي عاشقانو

هسي نه چي هر بزدله هوښیارانو

ګران مختار احمد جانه ! زه تاسی ته د دغه کتاب د تألیف مبارکی وایم او د ورته نورو ګټورو کتابونو د لیکلو توفیق درته غواړم. إنه هو السمیع الدعاء. درناوي

دکتور فاروق أعظم

کابل–۲۵ غبرګولی ۱۳۸۹هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ اووه عجايبي

پــيــل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانی اووه عجایبي

دنړۍ اووه عجایبي د نړۍ هغه اووه ځانګړي معمارۍ دي چي د جوړښت ، زړښت یا ښایست له پلوه د عجایبو په لیست کي دربدلي دي .
یونانیانو ته د ۷ عدد یوه ځانګړې معنی درلوده چي دبیلګي په توګه سره ۷ سیارې ، ۷ بېلابېل رنګونه، ۷ داونۍ ورځي، ۷ ساینسونه او داسي نور له ۷ برخو څخه تشکیل سوي شیان یادولائ سو. ځکه نو باید دنړۍ ډېر و زیاتو عجایبو معماریو څخه یوازي ۷ عجایبي ټاکل سوي وائ، هغه وو چي ددې معماریو لپاره د ۷ تعداد وټاکل سو .

پخوانی اووه عجایبي د تاریخي او یا کلاسیکي عجایبو په نامه سره هم یادېږي چي که څه هم دوې عجایبي د بابل اویزان باغونه او د خوفو هرم یې دیونانیانو لخوا نه وې جوړي سوي خو دا عجایبي ځکه په دې لیست کي شاملي وې چي د لوی سکندر لخوا یې د فتحه سویو سیمو د سرحدونو په دننه کي موجودیت درلود .

د پخوانیو ۷ عجایبو نومونه:

۱. په مصر کي د جیزه لوی هرم

۲. په عراق کي د بابل اویزان باغونه

۳. په یونان کي د زیوس (د یونانیانو رب الارباب) مجسمه

۴. په ترکیه کي د آرتمیس معبد (کلیسا)

۵. د "هالیکېرنېسکوس " په یوناني ښار کي د "ماوسولوس " مقبره

۶. په یونان کي د رودس مجسمه

۷. په مصر کي د الیکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په مصر کي د جیزه لوی هرم

۲. په عراق کي د بابل اویزان باغونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. په یونان کي د زیوس (د یونانیانو رب الارباب) مجسمه

۴. په ترکیه کي د آرتمیس معبد (کلیسا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. د "هاليكېرنېسكوس" په يوناني ښار كي د "ماوسولوس" مقبره

۶. په يونان كي د "رودس" غټه مجسمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. په مصر کي د اليکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

د منځنیو پېړیو (۱۴۰۰-۵۰ ع) اووه عجایبي

د نړۍ د ۷ عجایبو د زیاترو لیستونو په اړه ویل سوي دي چي دا عجایبي په منځنیو پېړیو کي موجودي وې. په دې لیستونو کي یادي سوي زیاتره ودانۍ د منځنیو پېړیو څخه ډېر پخوا جوړي سوي دي. د منځنیو پېړیو د ۷ عجایبو لیستونه په بېلابېلو نومونو سره نومول سوي دي، لکه:

- د منځنیو پېړیو عجایبي (په دې عجایبو کي د عجایبو تعداد نامعلوم و.)
- د منځنیو پېړیو ۷ عجایبي
- د منځنیو پېړیو د فکر او د معماري فن عجایبي

د منځنیو پېړیو د ځینو بېلابېلو ۷ عجایبو نومونه:

۱. په انګلستان کي ستونهېنج (Stonehenge)

۲. د ایټالیا په مرکز روم کي کولوسیوم (Colosseum)

۳. په مصر کي د کوم هدیره

۴. د چین په شمال کي د چین دېوال

۵. په چین کي د "پرسلاین" برج

۶. په ترکیه کي هاجیه سوفیا

۷. په ایټالیا کي د پیزا برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په انګلستان کي ستونهېنج (Stonehenge)

۲. د ایټالیا په مرکز روم کي کولوسیوم (Colosseum)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. په مصر کي د "کوم" هديره

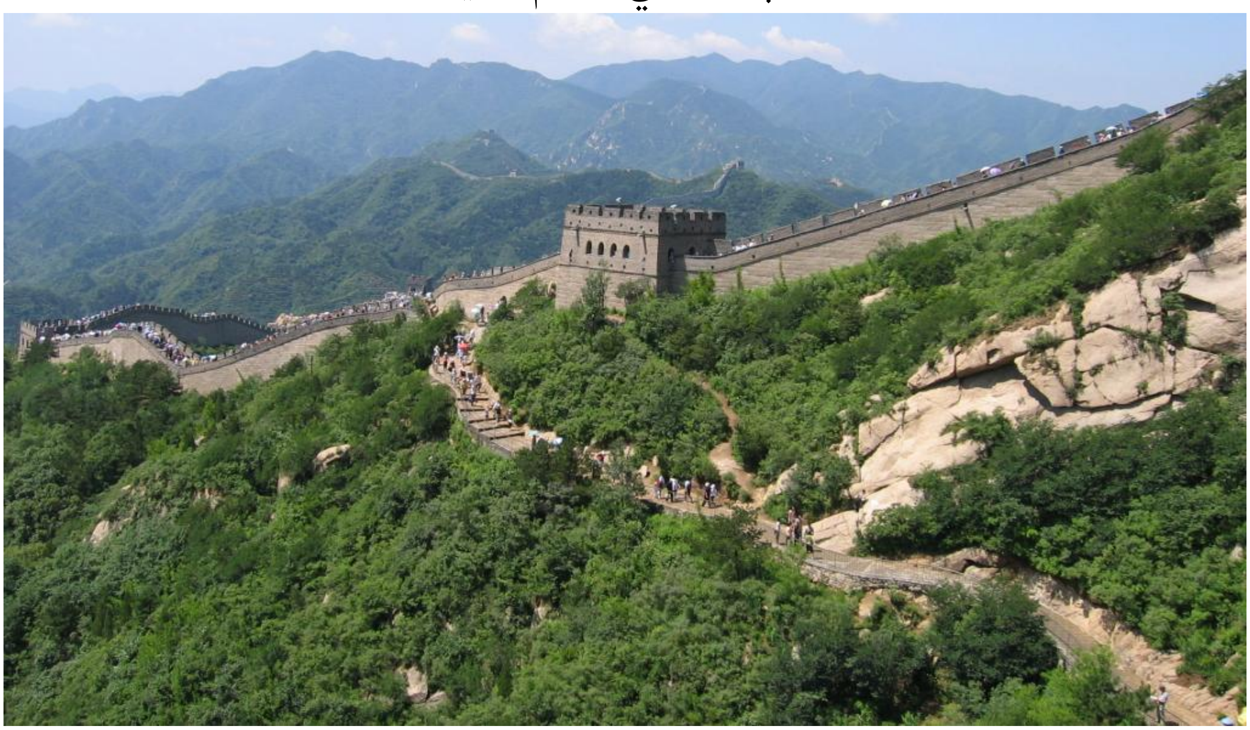

۴. د چين دېوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

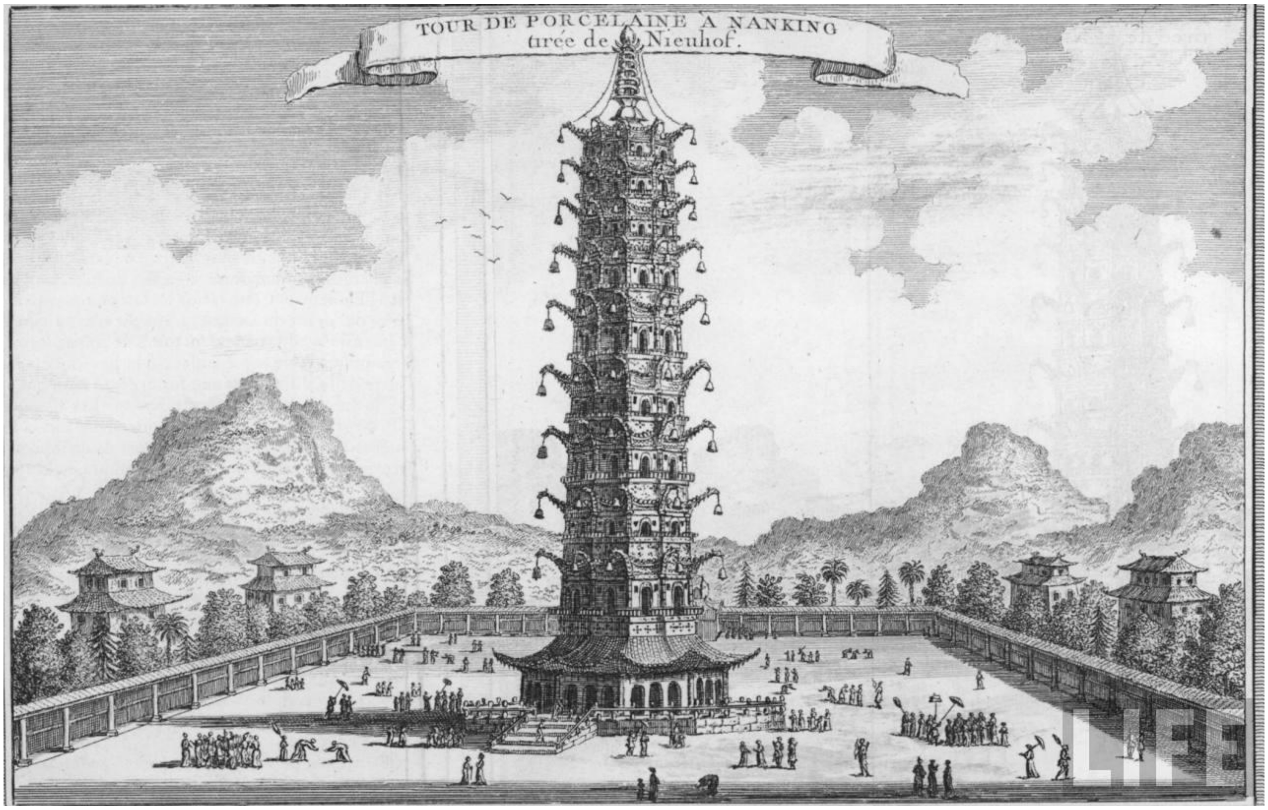

۵. په چین کي د "پرسلاین" برج

۶. په ترکیه کي "هاجیه سوفیا "

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. په ایټالیا کې د "پیزا" برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسنۍ (عصري) ۷ عجايبې

د ۷ عجايبو په ويبپاڼه کې د ۲۰۰۶ زېږديز کال د اګسټ په مياشت کې يو ليست، چې د نړيوالو تعجبه معماريو څخه ۱۴ په زړه پورې معمارۍ پکښې موجودې وې، په دې نيت پرليکه سو چې د نړۍ په ګوټ-ګوټ کې به ټول وګړي خپل دخوښې معمارۍ يا ښايسته جوړ سوئ ځای انتخابوي او رايه به ورکوي، څو د رايې ورکولو وروسته ۷ زياتې رايې وړونکې معمارۍ د نړۍ د ۷ عجايبو په نامه سره ونومول سي.

د اوسني ۷ عجايبو دټولني په وينا په دې انتخاباتو کې تر سل ميليونو ډېرو وګړو دانټرنيټ او د موبايل د پيغام (SMS) له لاري خپلې رايې ورکړې چې په نتيجه کې يې لاندې ذکر سوي ۷ عجايبې د ۲۰۰۷ زېږديز کال د ۷ مياشتې په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز ليسبون کې اعلان کړل سوې:

۱. چيچن ايټزا – ميکسيکو

۲. المسيح المخلص – برازيل

۳. کولوسيوم – ايټاليا

۴. دچين ديوال – چين

۵. ماچو پيچو – پيرو (پيرو دجنوبي امريکا په لويديځ کې موقعيت لري.)

۶. پترا – اردن

۷. تاج محل – هندوستان

همدارنګه د دې ۷ عجايبو سره ترڅنګ په نړۍ کې د ډېرو نورو ۷ عجايبو ليستونه هم سته چې هر يو يې ځانته بېل نوم لري، دبېلګې په توګه د ځينو عجايبو دليستونو نومونه په لاندې ډول دي :

- د نړۍ ۷ طبيعي عجايبې

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د امریکا د نن ورځي نوي ۷ عجایبي
- د امریکا د ملکي انجینرانو ټولنه
- تر اوبو لاندي نړیوالي ۷ عجایبي
- د نړۍ ۷ صنعتي عجایبي
- د سفر نړیوال ۷ عجایبي: دا عجیابي بیا پر دوو برخو وېشل کیږي:
  - ۱. د سفر نړیوالي طبیعي ۷ عجایبي
  - ۲. د سفر نړیوالي مصنوعي ۷ عجایبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. چیچن ایتزا – میکسیکو

چیچن ایتزا د نړۍ د ۷ عجایبو څخه یو زړه راکښونکی تعجبه ځای دئ چي د ۲۰۰۷ زېږدیز کال د جولای دمیاشتي په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز لیسبون کي د رسمي مراسمو په ترځ کي د نړۍ د تعجبه ځای په حیث اعلان کړل سو .

"چیچن ایتزا " د مایا دقوم یو دمهم ترینو او مشهوره ښارونو څخه یو ښار وو چي د "کوکولکان هرم " پکي واقع دئ. د کوکولکان هرم چي "ال کېستېیللو " هم ورته ویل کیږي ځیني ته ورته هرم دئ . دا هرم په میکسیکو کي یو دمشهور ترینه معماریو څخه شمېرل کیږي چي دمایا دقوم په متې سره جوړ سوئ دئ. مایا دمیکسیکو په جنوب او د مرکزي امریکا په شمال کي اوسېدونکئ قوم دئ چي شمېر یې ۸ و ۹ میلیونو کسانو ته رسیږي.
د کوکولکان هرم هغه هرم دئ چي په څلورو خواوو کي یې ځیني جوړي سوي دي چي د هرې خوا ځیني یې بیا په خپل وار سره پوره ۹۱ ځیني لري؛ ټوله ۳۲۴ ځیني کیږي. ددې مشهوره هرم لوړوالی ۲۴ متره دئ چي دلوړي برخي په شمول یې لوړوالی ۳۰ مترو ته رسیږي. همداراز ددې هرم پر سر یو معبد هم موجود دئ.
چیچین ایتزا د مایا (مایا هغه ځای دئ چیري چي د مایا قوم اوسیږي: مرکزي امریکا او جنوبي میکسیکو.) په شمال کي د کښتو اوارو مځکو سره یو سیمه ییز او مرکزي ځای وو چي بېلابېلي په زړه پوري او زړه راکښونکي معماری پکښي موجودي دي.

د چیچین ایتزا څارنه او نظارت د میکسیکو د " INAH " موسیسې لخوا کیږي او مځکه یې د بربچانو د کورنۍ مځکه ده، خو ددې ځای کنډوالې او خرابې بیا فډرالي شتمنۍ دي.

په چیچن ایتزا کي د کوکولکان د هرم څخه ماسېوا نوري په زړه پوري ودانۍ هم موجودي دي چي په لاندي ډول دي:

- لرغون پېژندونکو په ایتزا چیچن کي د "میسوامېریکن بالګېم " لپاره ډېر میدانونه تشخیص کړي دي چي یو د هغو څخه "ګریټ بال کورټ (Great Ball Court) " نومیږي. دا میدان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوکولکان هرم د شمال لوېدیځ څخه په ۱۵۰ متري کي واقع دئ چي پخوا یو د غټ ترینو میدانونو څخه شمېرل کېدئ. لرغونی میدان ۱۲۲ په ۲۸ متره کي اندازه لري او شاوخوا دېوالونو یې ۱۲ متره (۳۹ فوټه) لوړوالی لري.

Great Ball Court

- په چیچن ایټزا کي یوه بله موجوده ودانۍ د "ټزومپېنټلي" په نامه یادیږي.
- اوساریو: دا د کوکولکان هرم ته ورته هرم دئ چي پر سر یې یو معبد موجود دئ او و څلورو خواوو ته ځینې لري. ددې هرم په مرکزي برخه کي یو غار موجود دئ چي ۱۲ متره (۳۹ فوټه) ژوروالی لري. دا غار د ۱۸۰۰ زېږدیز کال په شاوخوا کي د "ایډوارډ ایچ تومپسن" لخوا کیندل سوئ دئ. کله چي نوموړي هلته سکلیټونه، طلا او مرۍ پیدا کړې نو یې دا ودانۍ د (The High Priests' Temple) په نامه سره ونومول.

د چیچن ایټزا د نامه معنی:

د چیچن ایټزا چي په انګلیسي ژبه سره (Chich’en Itza) لیکل کیږي معنی {د ایټزا د څاه په خوله کي} ده. د چیچن کلیمه د (Chi) او (Ch’en) څخه تشکیله سوې کلیمه ده چي د (Chi) معنی {خوله یا څنډه} ده او (Ch’en) د {څاه} معنی ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سوه دا یتېزا کلیمه: ددې کلیمې ټکي په ټکي معنی (د اوبو جادوګري) ده خو دا د یوه قوم نوم هم دئ چې د شمالي جزیرې سیاسي او اقتصادي واک او اختیار یې ځانته خپل کړئ وو.

تاریخ:

د "یوکېټن"(د میکسیکو د ۳۱ ایالتونو څخه یو ایالت دئ) په شمال کې یوه وچه پرته ده چې پکښې ټول رودونه ترمځکې لاندې بهیږي. هلته دوه غټ طبیعي ژور ځایونه موجود دي چې د سینوټس (Cenotes) په نامه سره یادیږی. په دې ځایونو او د چیچن په شاوخوا کې بې اندازې زیاتي اوبه سته چې د تصفیې لپاره مناسبي وي. ددې دوو سینوټسونو څخه د "ساګرېډو سینوټس" په نامه ځاه ته ورته ځای ډېر شهرت لري.

د بعضو سرچینو له مخې د میلاد څخه مخکې دمایا قوم ددې سینوټسونو په شاوخوا کې قربانۍ ورکړي دي.

سرچینې زیاتوي چې د ۱۹۰۴ زېږدیز کال څخه تر ۱۹۱۰ زېږدیز کاله پوري د "ساګرېډو سینوټس" د پاکېدو پر مهال په چیچن ایتېزا کې طلا، پشم، شنه کاڼي، کولالي او دانسان دبدن خاوري سوی برخي موندل سوي دي.

د ساګرېډو سینټوس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان هرم

د چیچن ایتېزا مرکزي نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان د هرم ختیځ خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. المسیح المخلص - برازیل

"کریستېد ریډییمر(Christ the Redeemer) "د برازیل د "ریو د جېنایرو "په ښار کې د نړۍ په کچه د عیسی مسیح یوه مشهوره مجسمه ده چې د "کورکواډو "د غره پر څوکه د "تیجوکا فورېست" په ملي پارک کې موقعیت لري. د کورکواډو غر د ۷۰۰ مترو (۲۳۰۰ فوټو) په اندازه جګوالی لري.
نوموړې مجسمه ۳۰ متره (۹۸ فوټه) پلنه او ۳۹،۲ متره (۱۳۰ فوټه) جګوالی لري چې وزن یې ۶۳۵ ټنو ته رسیږي. د "بولیویا "د "کوچابامبا "په ښار کې تر دې مجسمې یوه بله جګ ترینه مجسمه موجوده ده چې نوم یې "کریستو د لا کونکورډیا "دئ. دا مجسمه بیا ۴۰،۴۴ متره (۱۳۲،۷ فوټه) جګه او ۲۰،۳۴ متره (۲،۱۱۲ فوټه) پلنه ده.
خو د کریستېد ریډییمر مجسمه د برازیل د کاتولیک لپاره یو ډېر مهم سمبول او رمز وو او اوس هم دئ. دا مجسمه د کانکریټو اونورو ټینګو موادو څخه جوړه سوې ده.

د کورکواډو د غره پر سره د یوې جګې مجسمې د جوړولو نظر په لمړي ځل د ۱۸۵۰ زېږدیز کال په نیمایي کې رامنځته سو، دا هغه وخت وو کله چې کاتولیکي ملا "پیډرو ماریا بوس" د شهزادګۍ ایزابېل څخه درخواست وکړ چې نوموړې دې د یوه ستر مذهبي منار د جوړولو په برخه کې مالي مرسته وکړي. شهزادګۍ ایزابېل و دې نظریې ته د عملي بڼې ورکولو په اړه هیڅ فکر ونه کړ. کله چې د دولت او کلیسا ترمنځ په ۱۸۸۹ زېږدیز کال کې د جلاوالي قومانده رامنځته سوه نو دا پلان په مکمله توګه سره پاته سو.

ورپسې دوهم پیشنهاد د کاتولیک "سیرکل آف ریو "په واسطه سره په ۱۹۲۱ زېږدیز کال کې وسو چې د غره پر سر به یوه مجسمه جوړوي. د کاتولیک دې ډلې د (Semana do Monumento) په نامه سره یو پروګرام جوړ کړ څو د خلکو څخه لاسلیکونه ټول کړي چې د دې مجسمې د ودانولو کار به حمایه کوي. همدا راز د دې پروګرام هدف د خلکو هڅول هم وه، څو خلک خپله هم تر خپله وسه مالي مرسته وکړي. ویل کیږي چې د برازیل کاتولیکانو د دې مجسمې په جوړولو کې تر ټولو زیاتې مالي مرستې کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مجسمې په ډیزاین کې په پام کې نیول سوې وه چې د عیسوي مذهب نښه به پکښې موجوده وي او د عیسی مسیح په لاسونو کې به د نړۍ نقشه وي. خو په پای کې د ټولو مشورو څخه وروسته انتخاب په دې ډول سو چې په مجسمه کې به عیسی مسیح ولاړ وي او دواړه لاسونه به یې خلاص نیولي وي.

د انجینر "هایټور ډا سیلوا کوسټا "لخوا ددې مجسمې ډیزاین جوړ سو او د مجسمې کاڼي توږونکی (سنگ تراش) یې فرانسوی کاڼي توږونکی "پاول لانډوسکي "وو. ددې ښکلي او زړه راکښونکي معمارۍ جوړښت نهه کاله په بر کې ونیول (د ۱۹۲۲ زېږدیز کال څخه بیا تر ۱۹۳۱ زېږدیز کاله پوري).
د مجسمې ټوله مالي لگښت ۲۵۰۰۰۰ ډالره وو او د ۱۹۳۱ زېږدیز کال داکتوبر دمیاشتي په ۱۲ نېټه چې د ۱۳۱۰ زېږدیز کال د میزان دمیاشتي د ۱۹ نېټې سره سمون خوري پرانستل سوه. ویل کیږي چې په دې ورځ مجسمه باید د یوې بېړۍ په وسیله سره روښانه سوې وائ خو د خرابي هوا له کبله مجسمه په "ریو "کې د کارکوونکو لخوا روښانه سوه.

د ۲۰۰۶ زېږدیز کال داکتوبر په میاشت کې چې د "کریسټ د ریډییمر "د مجسمې ۷۵مه کلیزه وه د "ریو "د ښار ستر پادري "کارډینل ایورسبیو اوسکار شاید "تر مجسمې لاندي یوه وړه کلیسا په نښه کړه چې په نتیجه کې یې ټولو د کاتولیک مذهب لارویانو ته اجازه ورکړه سوه چې هلته د ماشوم د تعمید غسل او د واده مذهبي مراسم ترسره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. کولوسیوم – ایټالیا

کولوسیوم یا "رومن کولسیوم" چي لومړی د "فلاویین امپیتیاتر" په نامه سره یادېده د ایټالیا د مرکز د روم په مرکزي برخه کي موقعیت لري. کولوسیوم یو "آمپي تیاتر" یعني یو سټېډیوم ته ورته میدان دئ چیري چي په زړه پوري کنسرټونه او د سپورټ په شمول زیات نور مراسم تر سره کیږي. دا تیاتر چي د رومي معماری او رومي انجینرۍ یو دبهترینو ودانیو څخه شمېرل کیږي د روم په امپراطوري کي تر ټولو غټ ترینه تیاتر دئ. د آمپي تیاتر کلیمه چي په رومي ژبه یې داسي (Amphitheatrum Flavium) لیکي د دوو رومي امپراطورانو "وېسپاسیین" او "ټیټوس" د کورنۍ د نامه څخه تشکیله سوې کلیمه ده.

ددې ودانی کار د میلاد څخه وروسته د۷۰م او ۷۲م کال په منځ کي د "وېسپاسیین" د امپراطوری په دوره کي پېل سوئ دئ چي د میلاد څخه وروسته یې په ۸۰م کال کي، د "ټیټوس" دامپراطوری په دوره کي، کار پای ته ورسېد ، خو د یوولسم رومي امپراطور "ډومیشین" په دوره (۸۱-۹۲) کي یې سمون سوئ او بعضي بدلونونو پکښې رامنځته سوي دي. هېره دي نه وي چي د کولوسیوم د پرانستلو په مراسمو کي ببلابېلو لوبو تقریبا سل ورځي ادامه درلوده.

کولوسیوم چي د هګۍ شکل ته ورته بڼه لري ۱۸۸ په ۱۵۶ مترو کي مځکه اشغال کړې چي محیط یې ۵۲۷ متره مربع ته رسیږي. ددې ودانۍ بهرني دېوالونه ۳ قطاره لري چي هر قطار یې بیا په خپل وار سره نیمي دایرې ته ورته ۸۰ ګولایاني لري. په ودانۍ کي ۷۶ د داخلیدو دروازې موجودې دي او دننه پکښې ۵۰۰۰۰ تماشه چیان ځایېدلائ سي.

کولوسیوم په پخواني روم کي د "کلاسیکل میتولوژي" پر بنسټ د ډرامو، اعدام، دحېوان دښکارولو او بعضو نورو شیانو سره ترڅنګ د پخواني روم د مقابلو (Gladiatorial contests) لپاره استعمال کېده. د پخواني روم د مقابلو (contests Gladiatorial) مقصد د خلګو یا تماشه چیانو ساعت تېرۍ وو چي یوه سړي به د یوه بل کس او یا حیوان سره جنګ کاوه. ددې څخه زیاته موده وروسته د کولوسیوم څخه د ورکشاپو، د نظامي او جنګي کلا او بعضي نورو کارونو لپاره استفاده کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځينو سرچينو له مخي اټکل کيږي چي په کولوسيوم کي د کولوسيوم دګېمونو (لوبو) له امله پنځه سوه زره انسانان او د يوه ميليون په شاوخوا کي حيوانان له منځه تللي دي.

د ۱۲مي او ۱۷مي پېړۍ په شاوخوا کي په کليسا پوري اړوندو ادارو امر وکړ چي د پراخ کولوسيوم څخه دي په يوه داسي ډول استفاده وسي څو د وطن اقتصادي وضعه نوره هم ښه سي. هغه وو چي د رومن کاتوليک مذهب لوی پېشوا "پوپ سيکسټوس" يو نوی پلان جوړ کړ چي د کولوسيوم څخه به د وړۍ فابريکه جوړوي څو په روم کي د ټولو زنا کونکو (فاحشو) لپاره د کار زمينه مساعده کړي.خو دا چي نوموړی ددې پيشنهاد د وړاندي کولو څخه وروسته په لنډ وخت کي د نړۍ څخه وکوچېد نو د کولوسيوم څخه د وړۍ کمپنۍ جوړه نه سوه.
وروسته په ۱۲۷۱ زېږديز کال کي "کېرډينل التېئري" په کولوسيوم کي د غوييانو د جنګولو اجازه ورکړه چي حالات يې نور هم ککړ کړل.

په ۱۷۴۹ زېږديز کال کي "پوپ بېنېډيکټ XIV " د يوې رسمي کليسا د پاليسی په حيث دا تصديق کړه چي د کولوسيوم څخه په پخوا وختونو کي د يو داسي ځای کار اخيستل کېده چيري چي به عيسويان له منځه تله او ويجاړېده. ددې حکم د صادرولو په نتيجه کي په کمه موده کي په کولوسيوم کي ښکار منع کړل سو. "پوپ بېنېډيکټ XIV "د کولوسيوم څخه د (Passion of Christ = د عيسی سره مينه) تعمير په شاني کار اخيسته او د صليب په شاني يې زيات نور مرکزونه هلته جوړ کړل.
د کولوسيوم څخه ډيرو امپراطورانو او ولسمشرانو د خپلي خوښي کار اخيستئ دئ چي په نتيجه کي يې هلته ښېلابيلي پيښي واقع سوي دي.

د ډيرو لاريونو سره ترڅنګ په ۲۰۰۰ زېږديز کال کي د اعدام پر ضد غټ لاريونونه هم د کولوسيوم مخته وسوه.

دا مشهوره او زړه ته راکښونکې ودانی نن سبا د روم د مشهوره ترينو سېل ځايونو څخه شمېرل کيږي چي هر کال په زرګونو ګرځندويان ورځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په روم کي د يوه باغ څخه د کولوسيوم منظره

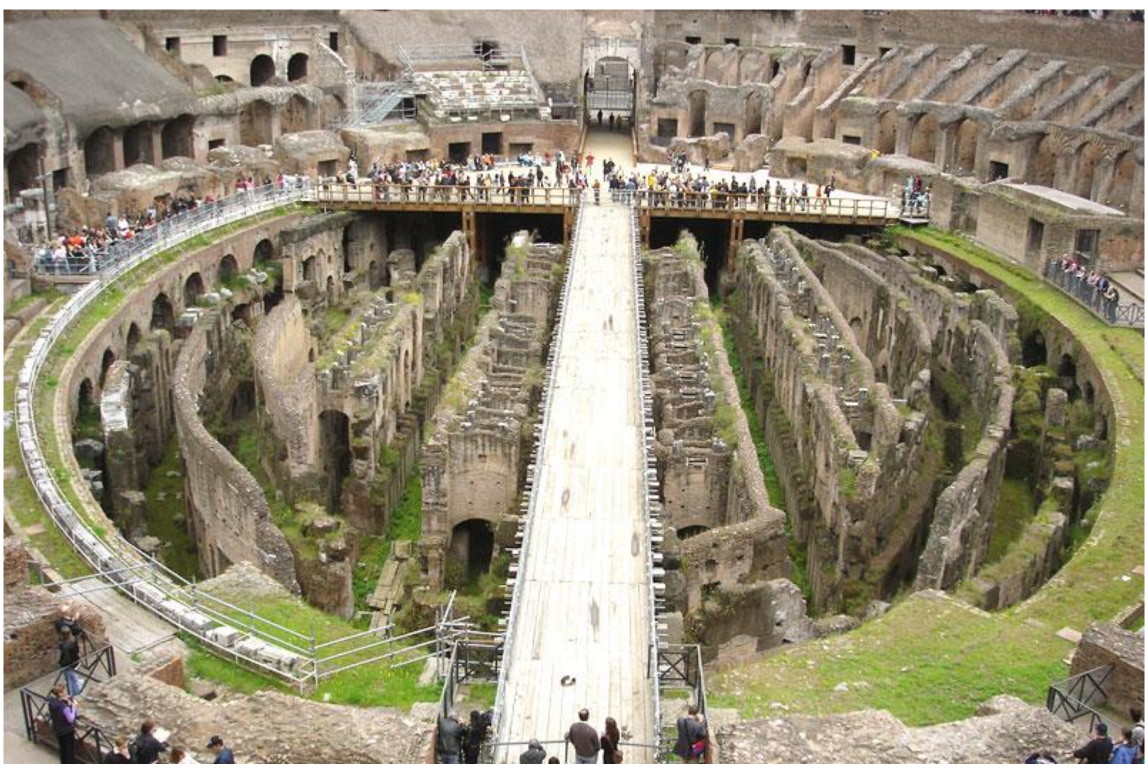

د کولوسيوم دننه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولوسیوم په شپه کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د چین دیوال – چین

د چین ستر دېوال د چین په شمال کې یو ډبرین او خاورین دېوال دئ چې د میلاد څخه مخکې د پنځمي او شپاړلسمي پېړۍ په منځ کې جوړ سوئ دئ. دېوال په دې نیت جوړ کړل سو چې د بېلابېلو پادشاهي دورو په جریان کې به د چین دامپراطورۍ د شمالي سرحدونو دفاع کوي. د چین دستر دېوال څخه ماسېوا د پنځمي پېړۍ څخه راپدېخوا راز-راز نور دېوالونه هم معمار سوي دي چې د چین د ستر دېوال سره په مقایسه یې کیفیت ښه نه دئ، دبېلګې په توګه سره د چین د امپراطور "قین شي هوانګ" په امر جوړ سوئ دېوال یادولائ سو چې د میلاد څخه مخکې د ۲۰۷ او ۲۲۰ کلونو په منځ کې جوړ سو.

د چین دېوال په ختیځ کې د "شانهاګوان" څخه بیا په لوېدیځ کې تر "لوپ نور" پوري غځېدلئ دئ. د لرغون پېژندني پراخي سروې د عصري پرمختللو تخنیکونو په وسیله سره په تیرو نژدې وختونو کې دا معلومه کړه چې دا دېوال ۸،۸۸۵۱ کیلو متره (۳،۵۵۰۰ میله) اوږدوالی لري. ددې فاصلې څخه یې د ۲،۶۲۵۹ کیلو مترو (۵،۳۸۸۹ میلو) په اندازه برخه خپله دېوال نیولې، د۷،۳۵۹ کیلومترو (۵،۲۲۳ میلو) په اندازه برخه یې مرچلونو او د پاته ۵،۲۲۳۲ کیلومترو (۲،۱۳۸۷ میلو) په اندازه برخه یې طبیعي او دفاعي سیمو، لکه غونډیانو او سیندونو، اشغال کړې ده.

د چین د دېوال لنډه تاریخچه:

چینایان د میلاد څخه مخکې په اتمه پېړۍ کې د "دوبي او د مني" په دوره کې لا د دېوال د جوړولو تخنیکونو سره بلد وه. د میلاد څخه مخکې د پنځمي پېړۍ څخه بیا تر ۲۲۱ پېړۍ پوري د "قي" او "ژاو" دولتونو یو پلان جوړ کړ چې د خپل هیواد د سرحدونو دفاع به په یوه ډېره بهترینه او فوق العاده توګه سره کوي. د هغوی نظر داوو چې یو داسې شی به جوړوي چې د کوچنیو حملو او د تورو دجنګونو په مقابل کې ښه رول ولوبوي.
"قین شي هوانګ" چې کله ټوله مخالف ایالتونه فتح کړل نو یې د میلاد څخه مخکې په ۲۲۱ کال کې ټوله چین سره یو کړ او د "قین د کورنۍ (Qin Dynasty) "بنسټ یې کښېښود. امپراطور د خپلې امپراطورۍ ددفاع په خاطر امر وکړ چې یو نوی دېوال باید جوړ کړل سي چې د شمال نوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولي او سرحدونه د نورو سنګرونو سره ونښلوی څو د شمال څخه د "کسیونګنو" د وګړو د راتګ مخه ونیسي. د دېوال د جوړولو په پېل کي لومړی یوازي د خاورې څخه کار اخیستل کېده خو د وخت په تېرېدو سره د کاڼو او ډبرو څخه هم ګټه پورته سوه چي د ډبرو څخه د استفادې سره سم يې د ځارني برجونه ورغول.
په ډېرو سختو حالاتو کي تر یونیم میلیون زیاتو وګړو د دېوال په جوړولو کي ونډه واخیسته او همدا راز ویل کیږي چي په هر متر کي یوه کس خپل ژوند دلاسه ورکړئ دئ.

د "ټانګ د کورنۍ (Tang Dynasty) " په وخت کي د دېوال د خطر سره مخ وو خو د ۱۳۶۸ او ۱۶۴۴ زېږدیز کال په منځ کي د "مینګ د کورنۍ (Ming Dynasty) " په دوره کي د دېوال د بیاجوړوني پروژې پېل او پای ته ورسېدې او علاوه پر دې د دېوال نور هم اوږد کړل سو. همدا شان په دې زمان کي د دېوال په شاوخوا کي جلا او ټوټې-ټوټې جوړ سوي دېوالونه هم د دې ستر دېوال سره یوځای سول.
د چین د په زړه پوري او زړه راکښونکي ستر دېوال ساتنه د شاوخوا زرو کلاوو او د ځارنو د برجو څخه کېده. کله چي به د دښمن قواوي و دېوال ته رانژدې کېدې نو به د دېوال ساتونکو د پروړو، انبارو او لرګو څخه اور بلاوه څو د دښمن مخه ونیسي او دښمن ته زیان ورسوي.

سل کاله وروسته لا دهون نژاد ماته نه وه خوړلې، هغه وو چي "مینګ" د مغولو او مانشو (Manchus) سره نابوده جنګونه وکړل. د یادوني وړ ده چي مغول او مانشو د هون د نژاد د نسل څخه شمېرل کیږي. خو د وخت په تېرېدو سره اخیر د چین د ستر دېوال کار پای ته ورسېد او د دېوال، د دېوال جوړونکو او د دې دېوال بنسټ ایښودونکو د چین او دنړۍ په تاریخ کي ځان ته ځای خپل کړ. هېره دي نه وي چي د دېوال د کار د تمامېدو څخه وروسته کوچیانو ته په جایزه کي په زرګونو کیلومتره مربع مځکه ورکول سوه.

اوس دېوال په ډېرو ځایونو کي ویجاړ دئ چي له امله يې ګرځندویان اجازه نه لري چي د دېوال په ځینو ځانګړو او نیم-ویجاړ ځایونو کي وګرځي.
دېوال په لسګونو غټي دروازې لري چي په ختیځ کي يې د "بوهایي" د سیمي د سرحد سره د "شانهایګوان" په نامه یوه دروازه موجوده ده او په لوېدیځ کي يې د "جیایوګوان" په نامه دروازه موقعیت لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمرلوېدو پر مهال د ستر دېوال منظره

د (Qin Dynasty) د ستر دېوال نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

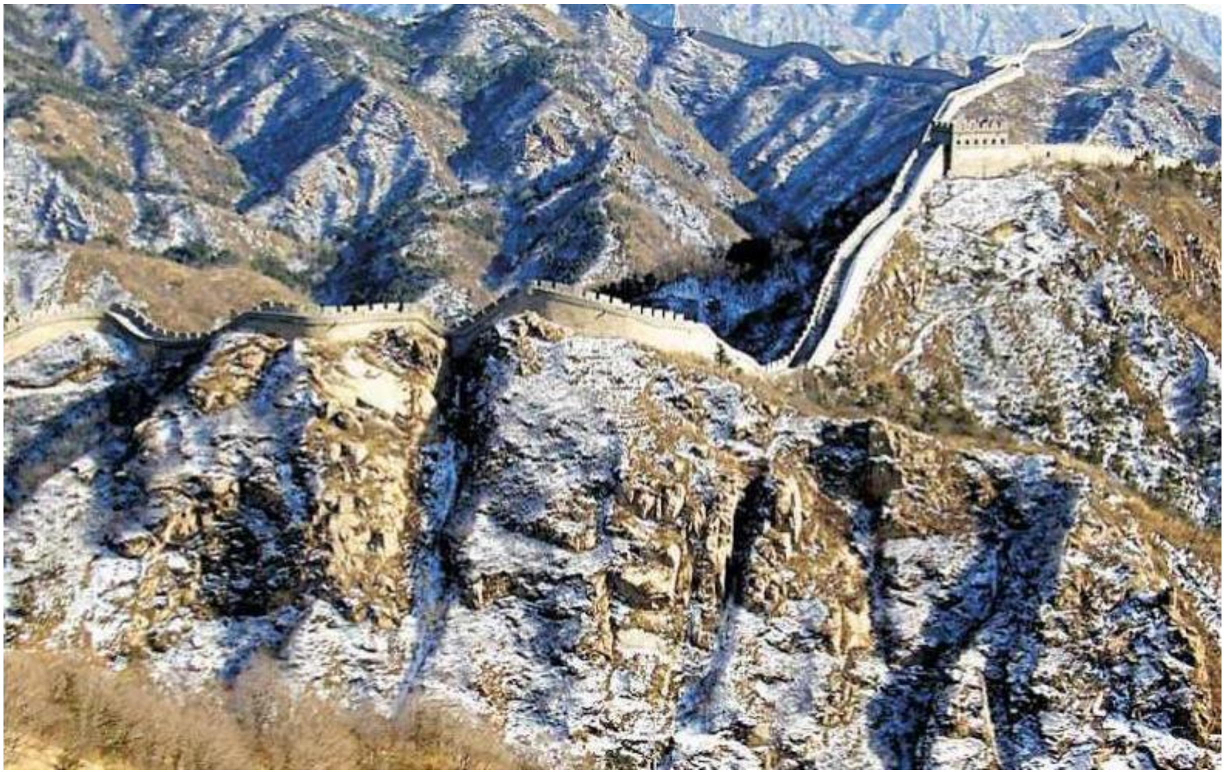

د ژمي په موسم کي پېکينګ ته نژدې د چين د ستر دېوال يوه برخه

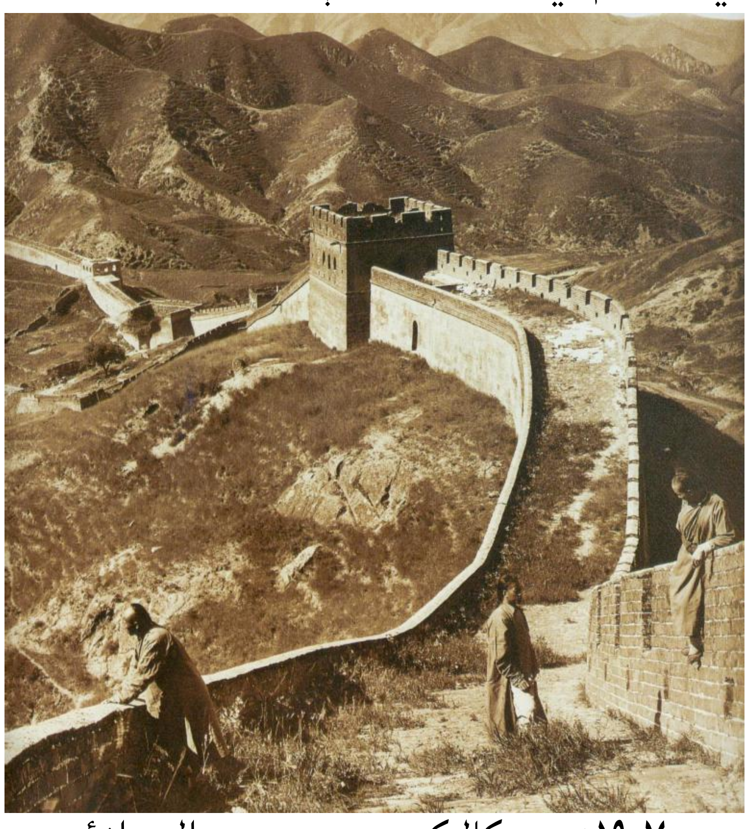

په ۱۹۰۷ زېږديز کال کي د چين د ستر دېوال يو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چین د ستر دېوال یوه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ماچو پیچو – پیرو

"ماچو پیچو خپله د "ماچو پیچو " او د "هواینا پیچو " (پښتو معنی: ځوان غر) په نامه دغرونو په منځ کي راښکېله سیمه ده چي د ۱۷۵۰ مترو په اندازه لوړ د "اروبامبا " په نامه رود پکي بهیږي.
ماچو پیچو چي د "د لاسټ سیټي آف د اینکاس (the Lost City of the Incas) " په نامه سره هم یادیږي د امریکا په جنوب لوېدیځ کي د "پیرو " د "ایروبامبا " په تنګي کي د یوه غره پر سر موقعیت لري. په کچوایي ژبه ماچو پیچو "د یوه زاړه سړي هسکوالی " معنی ورکوي.
ماچو پیچو د "اینکا " په نامه دوګړو یو ښار وو چي د سمندر د سطحي څخه ۲۴۳۰ متره (۸۰۰۰ فوټه) لوړ موقعیت لري. همدا راز دا ځای د اینکا د امپراطوری یو د مشهوره ترینو نښو نښانو څخه هم شمېرل کیږي.

تائید سوي سرچیني وایي چي د ۱۴۴۰ زېږدیز کال په شاوخوا کي د "پاچاکوتي " د سلطنت په دوره کي د ماچو پیچو د جوړولو پروژې پیل سوي دي. په دې ځای کي د هسپانویانو ترفتحي، یعني تر ۱۵۳۲ زېږدیز کاله پوري، وګړي اوسېدل. پوهان په دې عقیده دي چي دا ځای د کوم ځانګړي هدف لپاره نه دئ جوړ سوئ ځکه چي ددې ځای د ورتګ لاري ډېري خرابي دي. هغوی په دې باور دي چي دا ځای په پخوا وختونو کي د امپراطورانو، پادشاهانو او نورو پرمختللو خلکو د مېلې او ساعت تیري ځای وو. دا ځای د پرمختللو خلکو، مشرانو او دهغوی د نوکرانو لپاره ودانۍ لري او پکښي د ۷۵۰ تنو په شاوخوا کي خلګ دشپې پاتېدلائ سوائ. دیادوني وړ ده چي کله چي به د باران داورېدو په وخت کي هلته پادشاهان نه وه نو به نور وګړي زیات کم او یا هیڅ نه لیدل کېدل.
کله چي د اینکا سلطنت ماته وخوړه نو ماچو پیچو ته د اوږدې مودې لپار تګ راتګ بند کړل سو او ښار به اکثره وخت ایله – بېله ولاړ وو.

همدارنګه یوه بله ډله پوهان بیا وایي چي ماچو پیچو د اینکا د سلطنت د دفاع لپاره یوه جوړه سوې کلا وه او کله چي هسپانویان راغلل نو د اینکا وګړو ضرورت نه درلود چي دې کلا ته بیا ولاړ سي او د خپل سلطنت دفاع وکړي نو یې په نتیجه کي تګ – راتګ بند سو. خو دا دلیل بیا په دې سره یو ناکام دلیل دئ چي وایي د ماچو پیچو موقعیت داسي یو موقعیت نه وو چي د هغه ځایه څخه دي د اینکا د سلطنت دفاع سوې وائ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي هم ویل کیږي چي دا هغه ځای و چیري چي به د کوکاین بلګونه راټولېدل، ځکه هلته د کوکاین ډیري کروندې موجودي وې. خو دا خبره بیا په دې سره کمزوره کیږي چي وایي د هسپانویانو د راتګ څخه وروسته خو هم هلته د کوکاین کروندې موجودي وې نو بیا دې سیمي ته تګ راتګ ولي بند سو.

په تیرو نژدې وختونو کي دا معلومه سوه چي په ۱۸۶۷ زېږدیز کال کي جرمني کان لټونکي او دلرګو سوداګر "اوګوستو بېرنس" د پیرو ددولت په اجازه سره دا غرنی ښار پیدا و لوټ کړ او همدا شاني یې ددې ځای لرغوني خزانې و اروپایي موزیمونه ته ورکړې.
په ۱۹۱۱م زېږدیز کال کي تاریخ پوه "هیرام بینګام" د اینکا په وګړو او امپراطورۍ پسي یوه څېړنه پېل کړه چي ددې څېړني په سفر کي یې ماچوپیچو ددوهم ځل لپار پیدا (کشف) کړ.
دا ځای هغه وخت دنړۍ په کچه مشهور سو کله چي په ۱۹۱۳ زېږدیز کال کي د نېشنل جیوګرافیک چېنل ددې ځای په اړه بشپړ معلومات نړۍ ته وړاندي کړ او په ۱۹۸۳ زېږدیز کال کي دې ځای ته د یونیسکو د جهاني میراث په لیست کي ځای ورکړل سو.

دا د غرو - رغونو په منځ کي زړه راکښونکې شنه سیمه چي نړیوال شهرت لري د ګرځندویانو لپاره ډېر مهم ځای دئ او هر کال د ۴۰۰۰۰۰ په شاوخوا کي ګرځندویان دې ځای ته سفر کوي. خو یونیسکو د ګرځندویانو په دې شمېر سره خوشحاله نه ده، ځکه د یونیسکو ډله بیریږي چي ماچوپیچو ته به د ډیرو ګرځندویانو د تګ راتګ له امله نور زیان هم ورسیږي.
همدا راز د ۱۹۹۰ زېږدیز کال راهیسي دې سیمي ته نژدې هوټلونه او دوکانونه جوړ سوي دي چي د ګرځندویانو د اړتیاوو په پوره کولو کي پوره رول لوبوي. ماچوپیچو ته په پخوا وختونو کي ورتګ څو ورځي په بر کي نیولې خو په عصري نړۍ کي څوک هلته د بس او اورګاډۍ په وسیله سره په ډېر لنډ وخت کي تلای سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هوا اینا پیچو (ځوان غر) د سر څخه د ماچو پیچو منظره

په ماچو پیچو کې د اینکا د قصر مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماچوپیچو په ۱۹۱۱ز کي

دماچوپیچو په شاوخوا کي د شنو غرونو او خپله دماچوپیچو منظره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. پترا – اردن

لرغونی ښار پترا د اردن و جنوب ته نژدې ددې هیواد په ختیځ کې د غونډیو په یوه تنګې کې موقعیت لري. پترا چي په عربي ژبه د البترأ په نامه سره یادیږي د "نباطیانسیانو (الأنباط) "د مرکز یوناني نوم وو. "نباطیانس (الأنباط) "دجنوبي اردن دعربو او دعربستان په شمال کې د سامي خلګو یوه ډله وه. د پترا په ښار کې شاوخوا ټوله ودانۍ، چي پخوا جوړي سوي وې، وراني سوي دي.
دا ښار د تجارت او سوداګرۍ څلورلارې بللائ سو، ځکه چي د یمن څخه د "بخور "بوټي ددې لارې و ایران، سوریې، روم او یونان ته انتقالیږي. د بخور بوټي هغه بوټي دي چي په خونو او یا نورو ځایونو کې د ښه بوی درامنځته کولو لپاره لګیږي. په پترا کې د سوداګرانو د مالي حاصلاتو له امله د پترا چاروا کې ښه شتمن سول چي په پترا کې له دوی څخه پاته سوي ودانۍ د هغوی د شتمنتوب نښي بلل کیږي.

نباطیانس (الأنباط) ډیره موده خپله پادشاهي وکړه خو په ۱۰۶ کال کې د روم امپراطوری ماته ورکړه او دا سیمه د "عربیې "ولایت یو ښار وګرځېد.
پټ هندي سوداګر سویسزرلېنډي "جین لاوس بورکهاردت" په ۱۸۱۲ زېږدیز کال کې پترا د غربي نړۍ لپاره ددوهم ځل لپاره کشف کړه، په داسي حال کې چي دا مهال د پترا ښار وران سوئ و.
د شلمي پېړۍ په شلمو کلونو کې دلرغون پېژندني لپاره د پټو شیانو د راسربېره کولو په نیت کیندني پېل سوې. په پترا کې لومړنۍ پلټني او کیندني په ۱۹۲۹ زېږدیز کال کې ترسره سوې چي په ۱۹۳۵، ۱۹۳۷ او ۱۹۵۴ ز کلونو کې پر مخ ولاړې. همدارنګه په ۱۹۵۸ ز کال کې د لرغون پېژندني برتانوی ښوونځی د پترا د مرکز په کیندلو او پلټلو سره پېل وکړ. ددې وخت څخه بیا تراوسه پوري په دې سیمه کې لرغون پېژندونکي په پلټنو بوخت دي.
هېره دي نه وي چي د قران الکریم د الفجر په سورت شریف کې دا ځای د ثمود په نامه سره ذکر سوئ دئ.

د پترا مهمي او لرغوني ودانۍ:

- د پترا لویه مانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د روم سړک
- المهلمه
- لوړ دقربانۍ ځای
- د خزنېه: چې د خزانې خونه هم ورته ویل کیږي په پترا کې تر ټولو مشهوره ودانۍ ده چې د میلاد څخه مخکې په ۸۴م او ۸۵م کال کې جوړه سوې ده. زیاتره پوهان په دې عقیده دي چې دا ودانۍ د "نباطیانس" د سردار "اریتاس III" په امر سره جوړه سوې ده. د "دخزنیې" د ودانۍ مخ څلوېښت متره لوړوالی او ۲۵ متره پلنوالی لري.همداشانې څېړونکو او پوهانو په تیرو لنډو وختونو کې دا په ګوته کړې ده چې د "دخزنیې" د ودانۍ جوړولو فقط ۳ میاشتې په بر کې نیولې دي. پام رااړونکې خبره داده چې دهغه وخت د معمارۍ دتخنیکونو په وسیله سره د یوې داسې ودانۍ جوړول یو ډېر غټ او بېل کار دئ.
- دیرالبلح (صومعه: مانۍ، چیرې چې روحانین اوسیږي): صومعه په پترا کې تر ټولو غټه ودانۍ ده چې د ښار د مرکزي بازار په شمال لوېدیځ کې په یوه غره کې موقعیت لري. دا ودانۍ د سردار "اوبوډاس I" معبد و.
- د پترا کلیسا: چې په انګلیسي په (Petra Church) نامه سره مشهوره ده د پنځمې پېړۍ په پای کې جوړه سوې کلیسا ده چې د جوړولو دوخت څخه یې بیا پنځوس کاله وروسته د بیاجوړونې پروژې ترسره سوې. ددې کلیسا اندازه ۲۲ په ۱۵ متره کې ده.دمیلاد څخه وروسته د ۶۰۰ کال په شاوخوا کې دا کلیسا په مکمله توګه سره وسوځېدل او ورپسې په لنډ وخت کې د یوې زلزلې له امله ورانه سوه. په ۱۹۹۳ زېږدیز کال کې د پترا دکلیسا په یوه کنج کې ۱۵۲ د "پاپروس لولې" پیدا سوې؛ دې لولو ته "پترا لولز" هم ویل کیږي. پاپروس یو ډول مصري بوټی دئ چې اوږدې پاڼې لري او په اوبو کې راشین کیږي.

په تیرو نژدې وختونو کې ددې کلیسا په شاوخوا کې نورې کلیساوې هم کشف سوې دي چې په اړه یې یې لاتراوسه زیات معلومات نسته. دا تازه کشف سوې کلیساوې پوهانو د "شنې کلیسا" او د "خط الراس کلیسا" په نامه سره نومولې دي.

- او ځینې نورې ودانۍ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پترا لرغونی ښار په ۱۹۸۵ زېږديز کال کې د يونيسکو د جهاني ميراث په ليست کې ثبت کړل سو. دا ځای د ګرځندويانو لپاره د راز- راز لرغونو ودانيو او تاريخي اثارو د لرلو له امله ډېر مهم دئ.

د "اردن ټايمز" يو راپور ليکي چې د ۲۰۰۲ ز کال د نومبر او ډسمبر په دوو مياشتو کې پترا ته ۵۹ زرو کسانو سفر وکړئ او زياتوي چې د ګرځندويانو دا شمېره د ۲۰۰۵ زېږديز کال د شمېرې څخه ۲۵ سلنه کمه سوې ده.

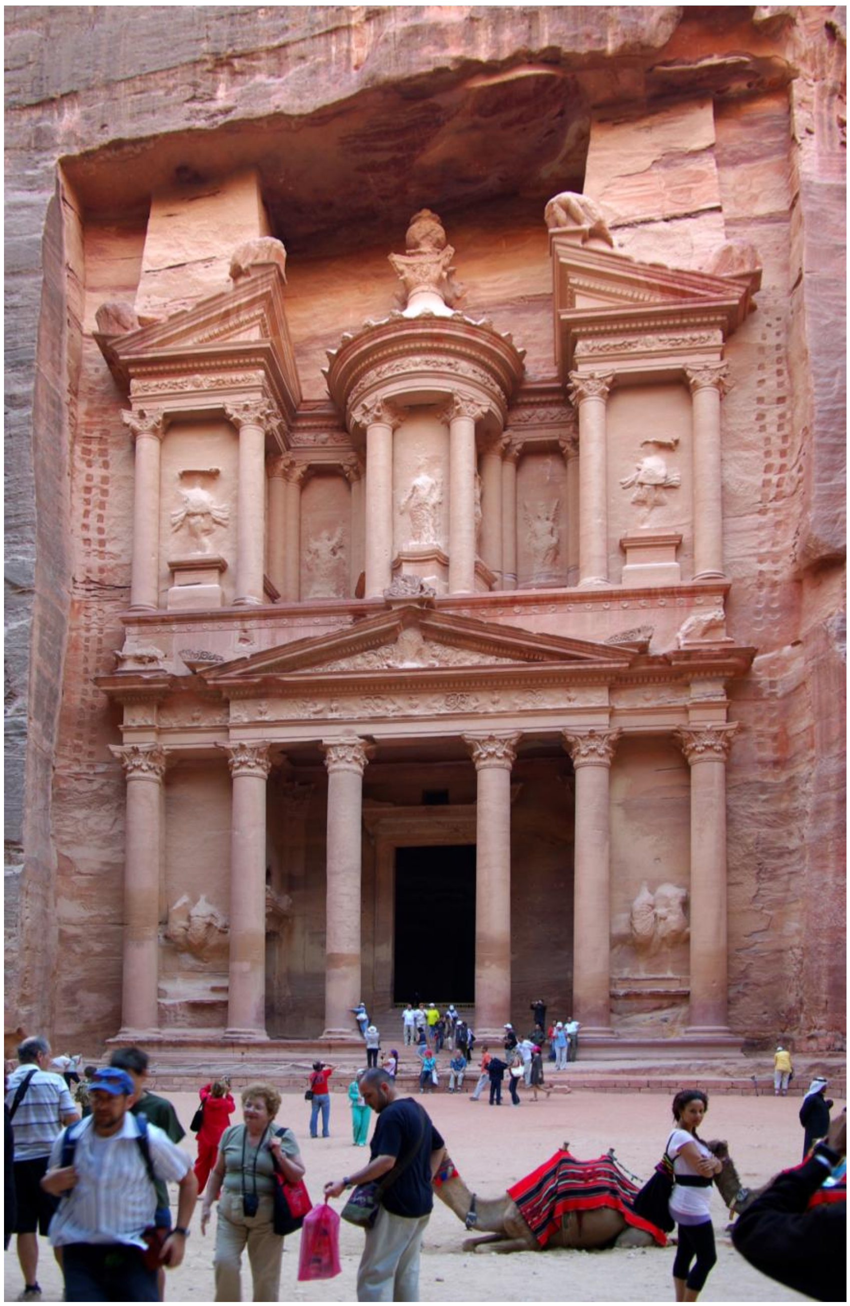

الخزنېه (د خزانې خونه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

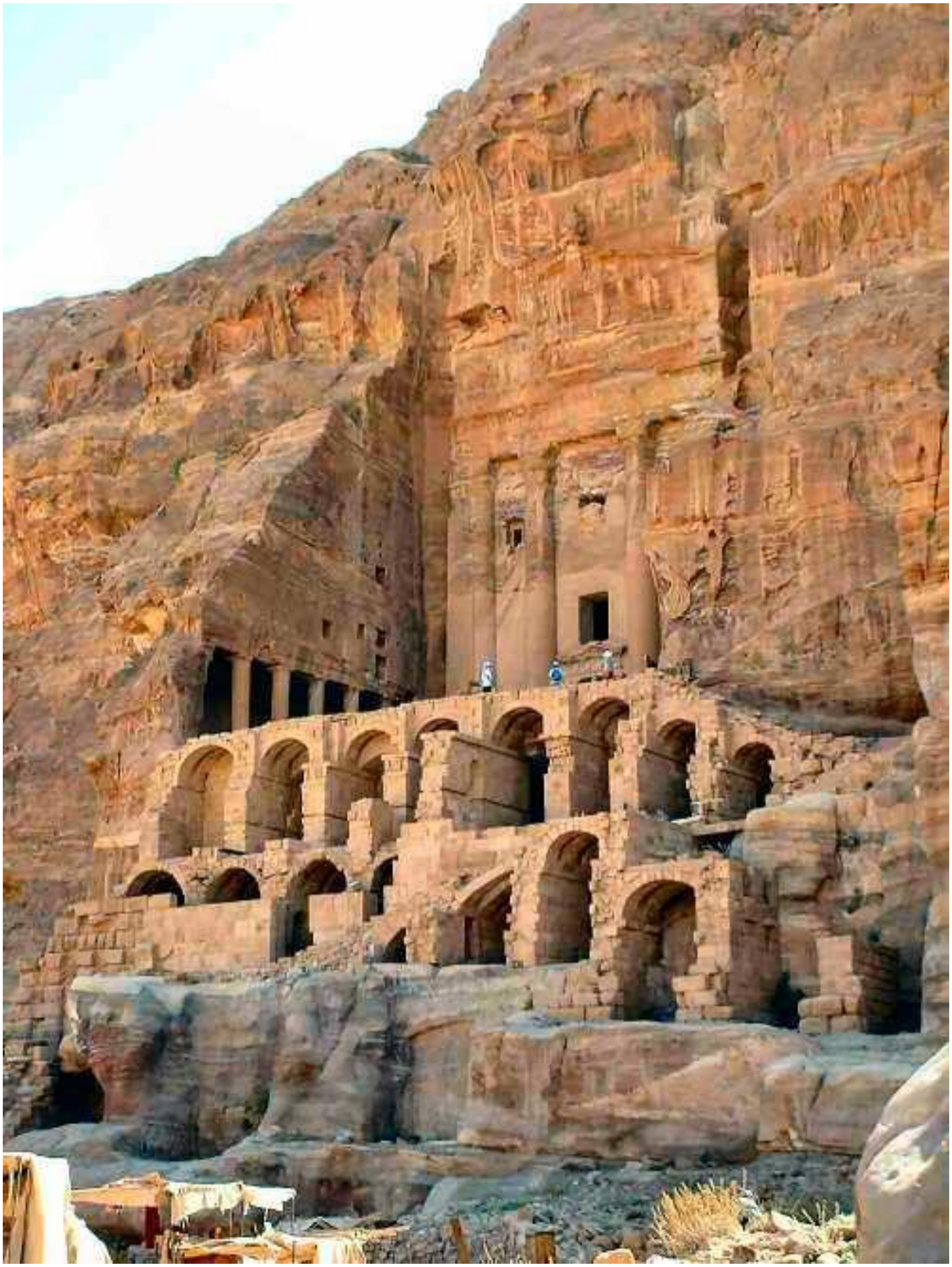

جـــــــرة قبـــر

(c) ketabton.com: The Digital Library

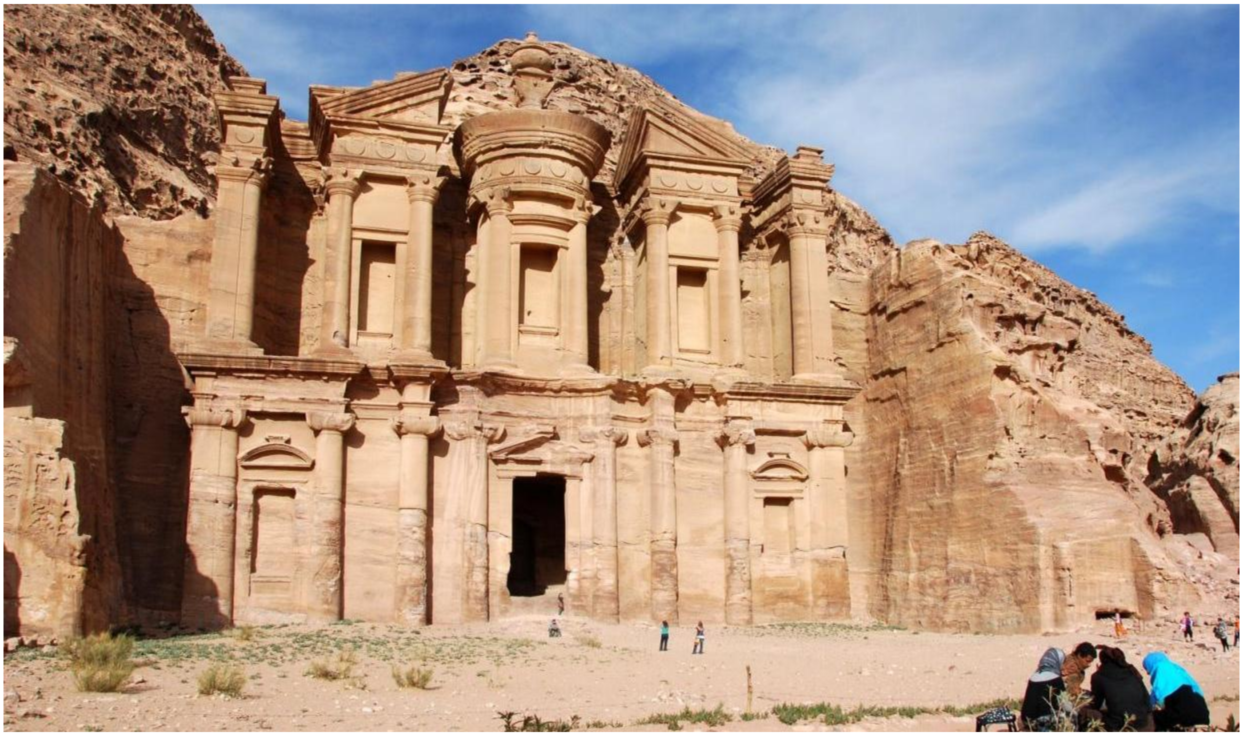

دیرالبلح (صومعه)

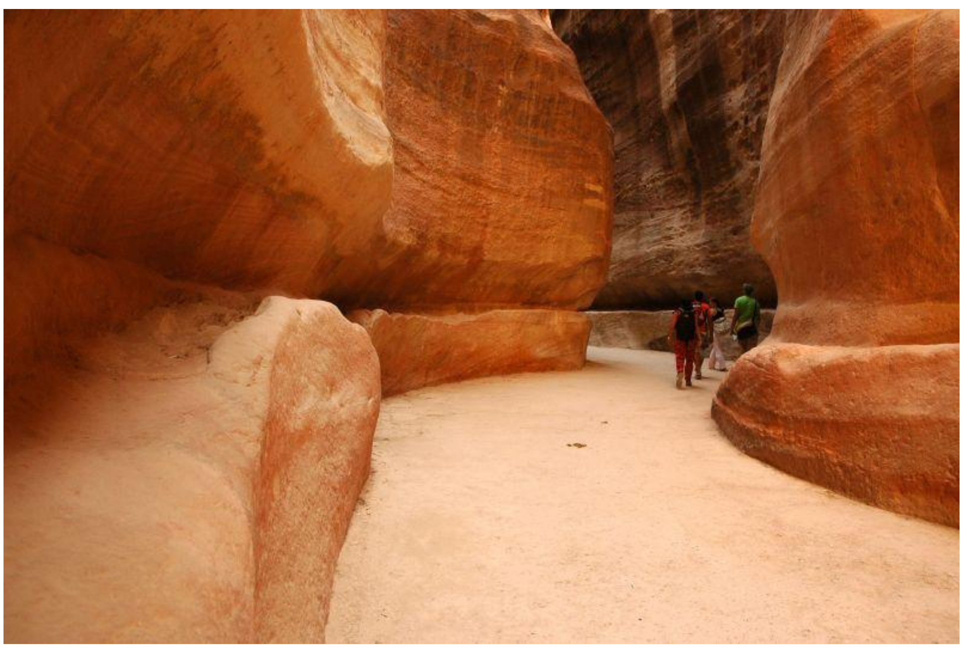

پـــتـــــرا ته تللې لاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. تاج محل – هندوستان

تاج محل د هندوستان په شمال کې د "اوتار پرادش" د ایالت د "اګرا" په ښار کې د ممتاز محل پر مقبرې یوه جوړه سوې ښکلې ودانۍ ده چې د مغول د امپراطور شاه جهان په امر سره د هغه د ماندینې ممتاز محل په یاد جوړه سوه.
ممتاز محل چې د **۱۵۹۳** زېږدیز کال د اپرېل په میاشت کې زېږېدلې وه د ۱۶۳۱ ز کال د جون د میاشتې په ۱۷مه نېټه د نفاس په دوره کې په حق ورسېده.
شاه جهان چې د **۱۵۹۲** ز کال د جنورې پر پنځمه دلاهور په ښار کې زېږېدلئ دئ په ۱۶۳۱ ز کال کې د مغولو د امپراطورۍ ددورې په ستره خوښې کې هغه وخت د غم پر تېغر کښېناست کله چې یې د ربیمه ماینه، ممتاز محل، د څوارلسم کوچنې "ګوهاره بېګم" د زوکړې پر مهال د ابد لپاره د نړۍ څخه سترګې پټې کړې. ویل کیږې چې پر امپراطور شاه جهان باندې په خپلو ښځو کې ممتاز محل ډېره ګرانه وه.

د ممتاز محل د مړنې څخه پوره یو کال وروسته په **۱۶۳۲** زېږدیز کال کې د هغې د مقبرې د ودانۍ کار پېل سو. په زرګونو کسب ګرانو او صنعت ګرانو ددې ودانۍ په جوړولو کې کار وکئ. د ودانۍ د ډیزاین لپاره عبدالکریم مأمورخان، مکرامات خان او کندهاري انجینر استاد احمد لاهوري خپل ډیزاین پېش کړ، هغه وو چې د استاد احمد لاهوري ډیزاین د واکمنو خوښ سو. په **۱۶۴۸** زېږدیز کال کې د ممتاز محل د مقبرې کار پای ته ورسېد او ددې څخه پنځه کاله وروسته د مقبرې په شاوخوا کې د باغ او نورو تعمیرونو، لکه دروازه-روزه، کار پای ته ورسېد.

"جین-بېپټیسټ ټېورنیر" زیات کوښښ وکړ چې د "یامونا" په نامه د سیند پر مقابل طرف تاج محل ته ورته یوه بله ودانۍ جوړه کړې، چې هغه به خپله د مغولو د امپراطور لپاره وې او ټوله به د تور مرمر څخه جوړه وې. خو کله چې په **۱۶۶۶** زېږدیز کال کې شاه جهان د بندیتوب پر مهال ومړ، نو دا کار هیڅ ترسره نه سو او شاه جهان د مړنې څخه وروسته په تاج محل کې د ممتاز محل څنګته خاورو ته وسپارل سو. د شاه جهان او د ممتاز محل د قبرو سرونه د تابوت په شان جوړ سوي دي؛ چې د شاه جهان د قبر سر د ممتازمحل د قبر تر سر لوړ دئ او همدا راز د ممتاز محل مقبره **۵،۱** په **۵،۲** متره کې جوړه سوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل **۵۲** متره پلن ، **۵۸** متره لوړ او په لس زره متره مربع مساحت کي له سپينو مرمرو **څخه** جوړ سوئ دئ. د **تاج محل** په شاوخوا کي څلوري مناري ډيره موده وروسته جوړي سوي، چي لږ څه کږي دي; هغه په دې چي که کله زلزله وسي نو به مناري پر تعمير نه چپه کيږي. د **تاج محل** ختيځ ته يو مسجد او په لوېديځه برخه کي يې يو مېلمستون جوړ سوئ دئ.
ددې ودانۍ سره د چهارباغ يا مغول باغ په نامه يو باغ هم سته چي په **۳۰۰** متره مربع مځکه کي جوړ سوئ دئ او **تاج محل** ته لا ښکلا وربخښي.

د نړۍ په کچه مشهوره او لرغونی **تاج محل** هر کال د **۲** څخه تر **۴** ميليونو پوري ګرځندويان ځانته رابولي چي زياتره ګرځندويان هلته د اکتوبر، نومبر او فبروري په مياشتو کي سفر کوي، ځکه چي په دې وخت کي هلته هوا مناسبه وي. **تاج محل** د هفتې په ټولو ورځو کي د سهار د **۶** بجو څخه بيا د ماښام تر **۷** بجو پوري د ګرځندويانو او ليدونکو پر مخ خلاص وي، خو د جمعې په ورځ د ماپښين د**۱۲** بجو څخه بيا تر **۲** بجو پوري هلته عبادت يا لمونځ کونکي موجود وي.
په **۱۹۸۳** زېږديز کال کي **تاج محل** د يونيسکو د جهاني ميراث په ليست کي ځان ته ځای خپل کړ.

د تاج محل ودانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل ته د داخلیدو دروازه (دروازه-روزه)

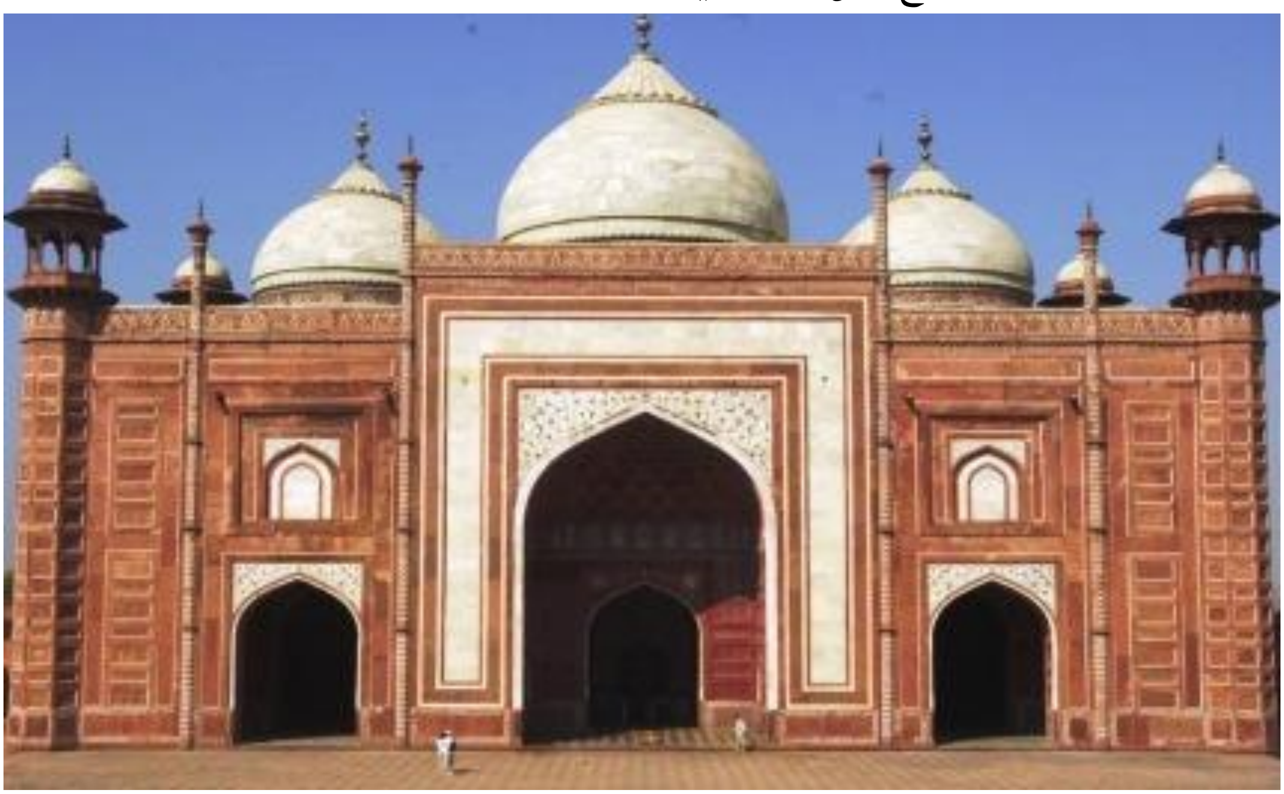

د تاج محل مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ممتاز محل او شاه جهان دمقبرو پر شاوخوا جوړه سوې پنجره

د "یامونا "د سیند دهاخوا څخه دتاج محل یو انځور

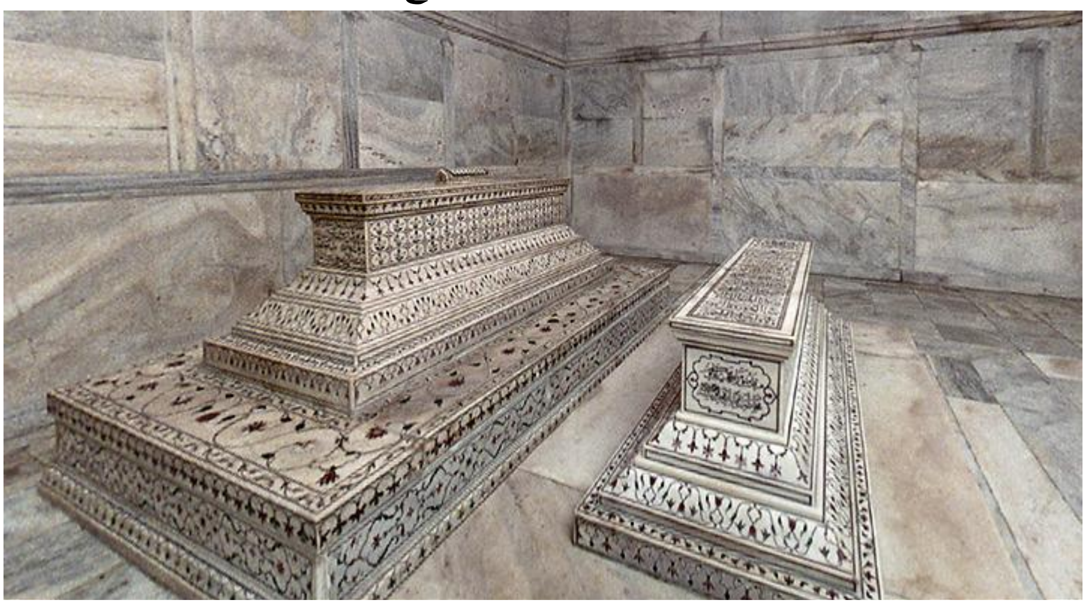

د شاه جهان او ممتاز محل مقبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرچينې

ددې کتاب د ژباړلو پر مهال د لاندينيو ويبپاڼيو څخه معلومات راټول سوئ او ورپسې ژباړل سوئ دئ:

- د انګليسي ويکيپيډيا
- د هالنډي ويکيپيډيا
- نيو سېون ونډرز ډاټ کام

د ژباړن آثار (ناچاپ):

۱. زمـا سوی !	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۲. فټبال	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۳. کره کي سپي	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۴. سره زر	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۵. د نړۍ اووه عجايبي	همدا آثر	ژباړه
۶. دنوبل جايزه او ګټونکي يې*	ژوندليکونه او ...	ژباړه
۷. درې ماشومان او يو ستوری	ناول	ژباړه

د نوبل جايزه او ګټونکي يې*: دغه آثر تراوسه بشپړ نه دئ، خو په لنډه موده کي به يې ژباړه مکمله سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــــای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library